

*A szénhidrogén-kereskedelem egyes kérdései**Vidéki Imre**ELTE TTK FFI Társadalom- és Gazdaságföldrajzi Tanszék, videki@ludens.elte.hu*

Az elmúlt évtizedek eseményei, – pl. a nyersanyagok áremelkedése, több háború (pl. Irak-Irán, Irak-Kuvait), orosz-ukrán földgáz-, orosz-belarusz kőolajvita – erősítik azt a tényt, hogy néhány elsődleges energiaforrás, főleg a kőolaj és a földgáz – a Föld országainak energiafogyasztási szerkezetében – nem csupán termelési, hanem biztonságpolitikai tényező is. A különböző vezetékek megépítése, vonalvezetése körüli huzavonák, viták, kazah vagy azeri kőolaj szállítása lehetőleg orosz vezeték igénybe vétele nélkül török területre, a Kék – újabban Déli – áramlat, a Nabucco földgázvezeték körüli polémiák, mind ezt támasztják alá. Amerikai részről ez utóbbi vezeték megépítésének gondolata elsősorban a NATO déli térségében található tagállamok ellátásbiztonsága miatt támogatott elképzelés.

Szakértők véleménye szerint Oroszország és Szaúd-Arábia között jól érzékelhető verseny alakult ki a szénhidrogénpiac befolyásolása és ellenőrzése érdekében. Oroszország számára a hatalmas földgázkészletek, az Európa felé már kiépült és üzemelő infrastruktúra jelentik a legnagyobb előnyt. A földgázexportőrök közül ők rendelkeznek a legnagyobb kapacitású csővezetékes összeköttetéssel Európa felé, és orosz részről tapasztalható az energetikai vállalatokban való eltökélt részesedésszerzési szándék. A szaúdiak mellett szól, hogy a kőolaj-kitermelés költsége az oroszoké mindössze a 40 %-a. További előny az arab állam javára, hogy egyrészt a Földön a legjelentősebb kőolajtartalékkal rendelkezik, valamint hogy Oroszország felől Ázsiába (Kína, Japán) a csővezetékek – noha évtizedek óta tervezik – nem épültek ki a szükséges kapacitásra.

Az előadásban kitérek a szénhidrogének készletek eloszlására, a fontosabb felhasználók esetében a kitermelés és a felhasználás mérlegére. Ezáltal lehetőség kínálkozik mind a kivétel, mind a behozatal bemutatására, továbbá a függőség mértékének érzékeltetésére is. A földgázt tekintve külön foglalkozom a csővezetékes és a cseppfolyósított gázkereskedelemmel.

*Az alumínium-vertikumban bekövetkezett változások**Vidéki Imre**ELTE TTK FFI Társadalom- és Gazdaságföldrajzi Tanszék, videki@ludens.elte.hu*

Az előadásban a bauxitbányászatban, a timföldgyártásban, a kohóalumínium-gyártásban az utóbbi negyedszázadban végbement főbb területi változások bemutatására kerül sor. Kitérek az alumínium feldolgozásban és az újrahasznosításban tapasztalható legújabb fejleményekre.

Az anyag- és energiaigényes alumíniumkohászat, amely kialakulásától kezdve elsősorban vízenenergiaiból nyert villamos áramot használt, ma már közel felelérésben más elsődleges energiaforrások használatára támaszkodik. A korábbi időszakhoz képest új országok, új telephelyekkel jelentek meg az alumíniumgyártás térképén, pl. Bahrein, Egyesült Arab Emírátsok, Mozambik. Ez gyakran együtt járt a feldolgozóipar megjelenésével is, azaz új termelési kultúrák meghonosodásával. Néhány országban Kína, India, Oroszország stb. a termelés látványos emelkedését tapasztalhatjuk, míg másutt pl. USA, Japán, valamint hazánk különböző okok miatt a termelés hanyatlása, vagy megszűnése figyelhető meg. Az előadásban megkísérlem indokolni a változások okait, továbbá érzékeltetni a vertikum globalizálódását.

Röviden szó kerül a környezeti szempontból különösen nagy fontosságú a másodlagos alumíniumtermelés jelentőségének a növekedéséről, az energiaszükséglet mérséklődéséről, a szennyezőanyagok kibocsátásának pl. széndioxid, fluorid és vörösiszap egy tonna kohóalumíniumra jutó csökkenéséről.